

ԱԶԳԱՅԻՆ

Փոխանորդարանի, կամ՝ լաւ ևս է քան զեր. փոխանորդին դէմ ու թեր դրուածներն տակաւին կշարունակեն աղ-դային լրագրութեան մէջ. մինչդեռ կը կարծէինք թէ արդէն եղած զրոյցներն բաւական կամ չափազանց համարուելով՝ ինչպէս մեք կհամարեմք, վերջ պիտի տրուի դայթակղական գրուածոց, և պիտի սպասուի բացուելիք քննութեան վախճանին, ինչպէս որ արդարութիւնն ու օրինաւորութիւնը կպահանջեն:

Գեր. փոխանորդն արդէն երէկ բողոքոյ գիր մը մատոյց խառն ժողովին, և մասնաւորապէս՝ Պատրիարքարանի Պաթարեան անուանուելուն համար վարչութեան ուշադրութիւնը խնդրեց, ծանուցանելով միանգամայն՝ թէ ինքն աղ-դային ժողովէն ալ պիտի խնդրէ եղած ամբաստանութեանց քննութեան համար պէտք եղած քննութիւնը:

Ս. Պատրիարք Հայրը շատ արդարութեամբ վարուեւ է, երբ չէ ընդունել Գեր. փոխանորդ Հօր հրաժարականը. վասն զի գոռալով որոտալով չդատաւարտուիր մէկը, և պաշտօնանկ չըլլար. այլ օրինաւոր ամբաստանագիր պէտք է, քննութիւն պէտք է, անհայտ ու անկողմնակալ քննութիւն պէտք է:

Քաղաքական ու կրօնական ժողովներն երէկ թէ՛ ուրոյն ուրոյն, և թէ՛ խառն նիստ ըրին:

Խառն նստին մէջ, Չմշկածագի առաջնորդական տեղապահ ընտրուեցաւ՝ հանգուցեալ Տ. Պողոս Սրբազանի ձեռնասուն ներկարարեան Գեր. Տ. Պետրոս վարդապետ, ի խնդրոյ ժողովորդեան:

Նոյն նստին մէջ որոշուեւ է նաև՝ Բէթ-Թահիոյ Առաջնորդ գեր. Տ. Գէորգ Ս. վարդապետին եպիսկոպոսական վկայական տալ, ի խնդրոյ վիճակայնոց:

Կիւտնութեամբ շնորհաւորել յիշեալ գեր. Հայրերը, յուսալով թէ միշտ իրենց կէտ նպատակի կունենան բազմակարգ ժողովրդեան օգուտը: Չմշկածակի վիճակն երկար ժամանակէ հետէ անհովիւ մնացած էր և կկարօտէր ներկարարեանի պէս աչալուրջ ու աշխոյժ եկեղեցականի մը խնամոց: Բէթ-Թահիոյ աղդայինք ալ բաւական ժամանակէ հետէ կցանկային իրենց գեր. Առաջնորդը եպիսկոպոսական բարձր աստիճանաւ պսակեալ տեսնել:

Կրօնական ժողովն երէկ իւր առանձին նստին մէջ ալ Տ. Խորիմեան Ս. Հօր յանձնեւ է՝ իւսկիւտար Ս. Խաչ եկեղեցւոյ քարոզչութեան պաշտօնը, պայմանաւ որ Ղուզղունճուգի եկեղեցւոյ քարոզչութիւնն ալ դարձեալ իւր վրայ մնայ, և

երթէ ուղէ՛ արժ. վազան վարդապետն իրեն օգնական առնու: Ս. Խաչ եկեղեցւոյ թաղ. խորհրդոյ ու քահանայական դատուն կողմանէ եղեր է այս խնդիրն, և միանգամայն ծանուցուեւ է թէ Տ. Խորիմեան Սրբազան ալ հաճութիւն ունի ստիպել կլսեմք թէ Նորին սրբազնութիւնը բաւական կհամարի ժամանակ մ'ալ Ղուզղունճուգի քարոզչութեան պաշտօնով մնալ:

Ս. Խաչ եկեղեցւոյ քարոզիչ արժ. Տ. Յովհաննէս վարդապետի համար ալ Մագրի-գիւղի եկեղեցին նշանակուեւ է կրօնական ժողովոյ կողմանէ:

Տ. Յովհաննէս վարդապետ բաւական ժամանակէ հետէ կգտնուի Ս. Խաչ եկեղեցին: Արժանի է շնորհակալութեան, իւր համեստ ու ծանրաբարոյ ընթացիցն համար: Դժբաղդ է. որովհետեւ գրեթէ անդադար ներդեցաւ՝ թաղին մէջ անդադար տեսնուող անօգուտ մրցմանց պարագլուխներէն, որոնք կուզէին իրենց կամաց դործի ու մեքենայ ընել զինքը:

Անցեալ շաբթու ճէրիտէի-Հովատիսէն Թարգմանելով հրատարակեցինք՝ անդ-դիական դեսպանին հետ մեր Ս. Պատրիարք Հօր ըրած մէկ խօսակցութիւնը, ծանուցանելով թէ Անդ-դիոյ կապոյտ գըրքին մէջ այնպէս նշանակուած է:

Կասկած ըլլալով թէ այլախոսուած է այդ խօսակցութիւնը, ճիշդն իմանալու հետաքրքրութիւն մը յառաջ եկաւ, և տեսնուեցաւ որ ճիշդն հետեւեալն է, զոր այս անգամ մեք ևս կօրինակեմք ի ծանօթութիւն մեր ազնիւ ընթերցողաց:

Պ. ԼԵՅՍՏՏ ԱՌ. ԿՈՄՍ ՏԵՐՊԻ
(Սոսիալ. ԵՏ Մայիս Կ. Պոլս. 26 Ապրիլ 1877)
Այսօր Գրիգորեան Հայոց Պատրիարքն այցելութիւն տուաւ ինձ: Ն. Սրբազնութիւնն եկաւ իմ դաւանանք բարեւելու և իւր ազգին վիճակին և կարծեաց վրայ խորհրդարար խօսելու: Ինձ ըրած յայտարարութեանց բովանդակութիւնն այս է:

« Կրթութեւ Հայերն աւելի կը սիրեն Օսմ. իշխանութեան ներքեւ մնալ՝ քան թէ Ռուսիոյ իշխանութեան ներքեւ գրուել: Թուրքիոյ մէջ թոյլտուութիւն ունին իրենց կրօնքն ազատաբար պաշտելու, մինչդեռ Ռուսիոյ մէջ այնպէս չէ, և արդէն փորձով գիտեն թէ Ռուսիա կուղէ քիչ քիչ ստիպել Հայերն որ իրենց հին հաւատքը թողուն և Յունական օրթօտօքս եկեղեցւոյն յարին: Հայերն այս բանը չպիտի ընդունին երբեք: Իրենց շահերը Թուրքաց շահերուն հետ նոյն են, և աւելի բարօրութեան և ազատութեան հաւանականութիւններ կտեսնեն Օսմ. հպատակ մնալով քան թէ Ռուսիոյ հպատակ ըլլալով: Կ. Պոլսոյ և մերձակայ գաւառաց մէջ գանգատ մը չունին Թուրքաց դէմ. պատուաւոր և կարեւոր պաշտօններ կվարեն, և տէրութեան վարչութեանն ու կառավարութեան վրայ մեծ ազդեցութիւն ունին:

« Երէկ, երբոր Ռուսիոյ պատերազմ հրատարակելը ծանուցուեցաւ Օսմ. երեսփոխանու-

թեան և ծերակուտի ժողովոց մէջ, աւելցուց Ն. Սրբազնութիւնը, Օսմանի երեսփոխանը միաձայն աղաղակեցին թէ Սուլթանին իրաւունքը պաշտպանելու համար ամեն զոհողութիւն ընելու պատրաստ են, և ոչ ոք Հայ երեսփոխաններէն աւելի խանդ ցոյց տուաւ այս մասին:

« Ն. Սրբազնութիւնը կը պնդէ թէ Թուրք կառավարութիւնը պէտք է քաջալերէ Հայոց ազգին այս ոգին՝ ամեն հնարաւոր նպատ և պաշտպանութիւն շնորհելով անոր: Կրնո՞ւնի որ վաճառ մէջ և Հայաստանի ուրիշ կողմերն Հայոց վրաս հասցնող գլխաւոր Բիւրտերը կեդրոնական կառավարութեան հսկողութեան դուրս են. բայց կաւելցնէ թէ վաճառ չուկան որչափ որ Բիւրտերը բռնկուցին, Թուրք զօրականք ալ անոնց հետ միանալով աւարաւորութիւն ըրին: Դուռն այս դործին վրայ անկողմնակալ և ճիշդ քննութիւն մ'ընել և յանցաւորները խստիւ պատժել խոստացաւ: Կրթութեւ Անգղիոյ վեհ. Թագուհւոյն կառավարութեան զիտողութիւններուն վրայ է որ յուսալից խոստումներ տրուեցան, որոց համար ինքն և իւր ժողովուրդը մեծապէս շնորհակալ են. բայց կցաւ ըսելու թէ մինչեւ ցարդ գործադրութիւն չգտան: Այս բանն անհաճոյ տպաւորութիւն մ'ըրաւ Հայոց վրայ: Թուրք կառավարութիւնը պէտք չէ մոռնայ թէ Հայոց Պատրիարքներէն մին, որ մեծ ազդեցութիւն ունի Հայոց ազգին վրայ, էջմիածնայ Պատրիարքը, Ռուսիոյ հպատակ է, և թէ Ռուսիա իւր Հայաստան արշաւող բանակներուն մէջ դիտմամբ վստահութեան բարձր պաշտօններ տուած է Հայոց, որպէս զի Հայ քրիստոնէից համակրութիւնը գրաւէ: Ն. Սրբազնութիւնը կկարծէ թէ Ռուսերը բնաւ յաջողութիւն չեն կրնար գտնել՝ եթէ Դուռը Հայերն իրենց կենաց ընչից և պատուոյն մէջ արդարութեամբ կառավարելու դիտաւորութեան փորձք տալ ուղէ: Եթէ Դուռն այսպէս ընէր, կրնար քաղաքային կամ ազգային զինուորութիւն մը կազմել Հայոցմէ, որք պատրաստ կըլլային Խալապատ հետ երկիրը պաշտպանել Ռուսաց յարձակման դէմ:

« Ըսի Պատրիարքին թէ իւր տուած տեղեւ կութիւնները մեծ գոհութեամբ լսեցի: Իմ կարծեաց այս եղած է միշտ որ եթէ Սուլթանն երկրին վարչութեան մէջ իւր քրիստոնէայ հըպատակաց իրաւամբ պէտք եղած մասնակցութիւնը տար, զանոնք կատարեալ հաւասարութեան վիճակի մէջ դնէր Խալապատ հետ. ինչպէս որ իւր շահն իսկ պարտք կդնէ իւր վերայ, Հայերը կարեւոր մասնակցութիւն մը կուունենային Թուրքիոյ կառավարութեան, և մեծապէս կրարգաւաճէին: Հայերը մասնաւորապէս նպաստաւոր զիրք մը ունին և իրենց քաղաքական կացութեամբը կասկած կամ նախանձ չեն ազդեր Թուրքաց:

« Խոստացայ Ն. Սրբազնութեան որ ձեռքս եկած ջանքն ընեմ վաճառ գործերուն վրայ քննութիւն բանալու և յանցաւորաց պատժուելը ձեռք բերելու համար: Հրաման ըրի Սանտիսընին որ հասկցնէ Սալֆէթ բաշային թէ որչափ հարկաւոր և Թուրք կառավարութեան ալ շահաւոր է Հայերը գոհ ընել՝ վաճառ մէջ գործուած թշնամանաց հեղինակները պատժելով, և այսպէս փորձով ցուցնել թէ իրենց լիակատար պաշտպանութիւն շնորհելու հաստատ դիտաւորութիւն ունին:»

(Ստորագրեալ ԼԵՅՍՏՏ)

Ք Ա Ղ Ա Ք Ա Կ Ա Ն

Մէկ կողմանէ պատերազմն, միւս կողմանէ Եւրոպիոյ տէրութեանց ընթացքն ու դարձումներն խորին ուշադրութեան առարկայ եղած են: Հեռագիր, լրագիր, ժողովրդական գումարումներ, երկու կուսակցութեան բաժնուած, մին՝ թուրքիոյ, միւսն՝ Ռուսիոյ նպաստաւոր լուրեր, տեղեկութիւններ ու խորհրդածութիւններ կարտադրեն: Բայց միանգամայն ամենքն ալ կ'ստատուանին՝ ներկայ ահեղ պատերազմին պատճառաւ ո՛չ միայն թուրքիոյ և Ռուսիոյ այլ և համայն Եւրոպիոյ կրած բազմադիմի աղէտները, որոց տխուր և սրտաճմրկ նկարագիրք ամենէն վիճական սիրտերն անգամ կ'իշխեցան: Հասարակաց զարմանք կ'պատճառեն այն ամեն լուրերը, որոնք մեծ տէրութեանց անտարբերութեանց ու չեղքութեան կ'վերաբերին: Կհարցուի, թէ տակաւին մինչեւ ե՞րբ անտարբեր պիտի մնան տէրութիւնք, և չպիտի միջամտեն երկու պատերազմող տէրութեանց մէջ, արեւան ու աւերի վերջ տալու, և համաձայնութիւն ու հաշտութիւն գոյացնելու համար: Զարմանալի է ապաքէն. դեռ քանի մ'օր յառաջ եւրոպական լրագրաց մէջ կարգացուեցաւ ծանօթութիւն մը, յորմէ կիմացուէր թէ մեծ տէրութիւնք որոշած են՝ չմիջամտել, մինչեւ որ պատերազմող կողմանց մին իրենց միջնորդութիւնը չհայցէ: Ո՛չ նուազ զարմանալի է նաև այն լուրը, թէ Գերմանիա և Աւստրիա քանի մը ամսուան համար զինադադար պիտի պահանջեն Բ. Դրնէն, եթէ Ռուսիա այս օրերս դարձեալ չկրնայ մեծ յաղթութիւններ ընել: Այս վերջին տեղեկութենէն կհետեւի, թէ Գերմանիոյ, Աւստրիոյ և Ռուսիոյ կառավարութեանց մէջ գաղտնի դաշնակցութեան մը հաստատում ըլլալուն լուրը երկբայեղի չէ, և ի՞նչ որ ալ ըլլայ պատերազմին վախճանը՝ դարձեալ ինպատար Ռուսիոյ պիտի շարժին: Վազըթ տաճիկ լրագիրն՝ որ կ'ընայ ուշի ուշով քննութեան բովէ անցունել այսպիսի դարձումները, «երբէք կարելի չէ, կըսէ, որ Բ. Դրուռն այդպիսի զինադադարի առաջարկութիւն մ'ընդունի, առաջարկողն ո՛չ միայն Գերմանիա և Աւստրիա, այլ և եթէ համօրէն Եւրոպա ըլլայ, և ամենայն զօրութեամբ պնդէ. բայց մերժման վրայ՝ թերեւս յիշեալ երկու կառավարութիւնք ալ Ռուսիոյ հետ միանան, կ'յաւելու վազըթ, ու իրենք ալ մէկ մէկ բանակ հանեն թուրքիոյ դէմ. թուրքիա նոցա ալ պիտի դիմադրէ, վասն զի հաստատապէս որոշած է՝ իւր պատուոյն ու գոյութեան սպառնացող ամեն յարձակման դիմադրել մինչեւ ցվերջին շունչ, և միանգամ ընդ միշտ վախճան տալ օտարին միջամտութեան»:

Հունգարիոյ հետ Անգղիա կտեսնուի, յորս կառավարութիւնք թէև չեղքութեան հրատարակած են, բայց թուրքիոյ դէմ երբ ուսաց կողմանէ ո՛րեւէ չափազանցութիւն ի գործ դրուի, իսկոյն գրի առնուելով ի գիտութիւն հասարակաց կամաւորացուի: Չեղք Անգղիոյ մէջ հանգանակութիւններ կըլլան ինք-

պատ օսմանցի կարօտելոյ. իսկ չեղք Գերմանիոյ կողմանէ առ Բ. Դրուռն ծանուցագիր կղրուի, և դաշնագրութեանց հակառակ գործեր կ'ընեն օսմանցեոց համար: Գերմանիա և Անգղիա ա'յսպէս տարբեր աչք կ'դիտեն իրերը, և բոլորովին տարբեր ընթացից մէջ կտեսնուին: Կըսուի, թէ Աւստրիա ալ Գերմանիոյ կձայնակցի, և արդէն իտալիա ու Գաղղիա ձայնակցած են:

Այս ամենէն մակաբերել կարելի կըլլայ, թէ թուրքիոյ բարեկամաց թիւն ստուար չէ, և թէ արդարև օսմանեան զինուց կատարեալ յաջողութեան ժամանակ, Եւրոպայէն միջամտութիւն պիտի ըլլայ, և առաւել յաղթելոյն քան թէ յաղթողին նպաստաւոր առաջարկութիւններ պիտի լուռին, ինչպէս լուռեցան՝ երբ օսմանեան զօրականը Չէթինէի կմերձեանար, և երբ օսմանեան ուսմբերէն մինչև իսկ Պէլկրատի կապառնային: Բայց թէ այս վերջին անգամ ալ այսպիսի միջամտութիւնք լսելի պիտի ըլլա՞ն. այժմէն գիտնալ հնար չէ. շատ հաւանական է, որ ելնեն ուրիշ կառավարութիւններ ալ, ինչպէս Անգղիա, և դիմադրեն ու թոյլ չտան, և այսպէս եւրոպական ընդհանուր պատերազմն յառաջ գայ: Շատ հաւանական է, որ այս տեսութեամբ եւրոպական համայն տէրութիւնք, ամենէն փոքրն իսկ, զինուորական պատրաստութեանց ետեւէ են այժմ:

Մաղթենք, որ այս սոսկալի վարագոյրը չբացուի, և արդէն բացուած ազմական ապաժոյժ տեսարանն ալ ի մօտոյ անհետ ըլլայ, երկու կողմանց մէջ պատուաւոր հաշտութիւն մը գոյանալով: Երկու պատերազմող կողմանց երկրաց միլիոնաւոր ժողովուրդք՝ արդէն չարաչար միասուած՝ ժամէ ի ժամ յանհամբեր ըստ կսպասեն լսել իրաւախոհութեան ու հաշտութեան աւետիսն:

Գաղղիա, որ վերջին պատերազմէն և ներքին գոյափոխութենէն յառաջ, արեւելեան խնդրոյն թատերաբեմին վրայ մեծ դեր մը կներկայացունէր, այժմ որ ամենայն եռանդեամբ նոյն ներկայացուցմը կը տրուի, խիստ քիչ կտեսնուի, և դարձեալ ներքին խնդրովը ու դարձումաժովը զբաղեալ է: Թագաւորական, կայսերական ու հասարակապետական կուսակցութիւնք այս օրերս կմրցին մէկմէկ գերազանցելու, և իւրաքանչիւրն իրենց ուզած կառավարական ձևն հաստատելու համար: Աղգային ժողովոյ լուծուելէն և նոր ընտրութեանց ձեռնարկուելէն յետոյ, այս մրցումն առաւել սաստկացած է, և կամպէթթա՝ որ հասարակապետականաց ջերմեռանդ պարագլուխներէն մէկն է, Լիլի մէջ մինչև իսկ դատաստանի ենթարկուեցաւ, իբրև նախատախօս ընդդէմ նախագահին և ներկայ կառավարութեան: Նախագահն ալ գաղղիական դաւառները կըրճագայի, թերեւս ժողովուրդն յինքն յանկուցանելու, և հասարակապետականաց ճիգերն ի դերեւ հանելու դիտմամբ: Այսու ամենայնիւ, եթէ ստոյգ է վերջին հեռագիրն, հասարակապետականաց յաջողութեան հա-

մար մեծ յոյս կայ, և շատ հաւանական կհամարուի թէ նորընտիր երեսփոխանութիւնը մեծագոյն մասն պիտի ունենայ ինպատար հասարակապետութեան, և Մաք-Մահոն՝ որ կայսերական կուսակցութենէն է, թերեւս պիտի հարկադրի կա'մ նախագահական աթոռէն թօթափել իւր ոտից փոշին, և կա'մ պետական նորանոր հարուածներ տալ: Վերջապէս Գաղղիոյ մէջ ալ մեծ փոփոխութիւններ տեսնելու օրերը մերձեցած են:

Գաղղիոյ համար, մանաւանդ ներկայ ժամանակիս մէջ, մեծ կորուստ մ'է հըռւ չակաւոր թիէրի կաթուածամահ ըլլալը, զոր ծանուցինք մեր նախորդ թերթին հեռագրական շարքին մէջ: Գաղղիացիք ի պատիւ թիէրի ինչ որ ալ ընեն՝ արդարեւ քիչ է. անգուգական անձնուիրութեամբ ծառայած է թիէր իւր աղդին ու հայրենեաց. դաւակցութեան յայտարարութիւններ կուղղուին թիէրի տիկնոջ՝ նախագահին, ժողովրդեան և օտարաց կողմանէ, և այսօր յուղարկաւորութեան հանդէսը կկատարուի մեծ շքով:

Շատ քիչ են ասոնք, և մինչև իսկ ազամանդեայ կոթողներ կանգնել արժան է՝ այս եղական հայրենասիրին յիշատակն ու անունը անմահացունելու համար: Թիէր իւր 80 ամեայ կենաց մեծագոյն մասը, անբիծ ու անկարատ անցուցած է ի շահ և ի շինութիւն իւր հայրենեաց և միանգամայն յօգուտ համօրէն աշխարհի:

Երանի՛ այն ազգերուն, որք իրենց մէջ այսպիսի անձնէր մեծ մարդիկ կկրեն. ա'յնպիսի ազգերը և կ'ս զօրաւոր են միլիոնաւոր բանակներ ունեցող ազգերէ:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Դանուբի զօրաց ընդհանուր հրամանատար Մէհմէտ Ալի փաշա ալ, իւր ստորակարգեալ սպայիւքն ու զօրք՝ օգոստոսի առ Սուլթանին կողմանէ հեռագրով գոհունակութիւն և բարև ընդունելու պատուոյն արժանացան. Գալլուփ գիւղի կողմը մեծ յաղթութիւն մ'ըրած ըլլալուն համար: Այս պատերազմին մէջ, ինչպէս կըսէ պաշտօնական հեռագիրն, ուսաց այրուծիոյն հրամանատարն սպանուելէն զատ՝ 3000 էն աւերի ուսք ինկեր են, իսկ կայսերական զօրաց կողմանէ 200 հոգի սպանուեր, և 700 ի չափ ալ վիրաւորուեր են: Օսմանեան սպանելոց մէջ են գնդապետ (միրալայ) մը, և հազարապետ մը, և դայմագամ մ'ալ վիրաւորուեր է:

Ասկէց յետոյ, Բուսէլի կողմէն պաշտօնական լուր չկայ: Դիմացի լրագիրք պատերազմական լուրեր կհրատարակեն մէկ երկու օրէ հետէ: Լէվընթի գրածին նայելով՝ կիրակէ օրը ուսք 40 հազար հոգիով յարձակեր են Լոֆչա դտնուող 8 վաշտ օսմանեան զօրաց վրայ, և մեծ դիմադրութիւն տեսնելու մեծ կորուստ ունեցեր են. սակայն իրենց զօրութիւնն աւելի ըլլալուն պատճառաւ՝ վերջապէս կայսերական զօրքը ստիպուեր է ետ քաշուիլ, հետն առնլով տեղոյն մահմետական ժողովուրդն ալ: Օսման փաշա իմանալով այս անցքը՝ 28 վաշտով չորեքշաբթի առաւօտ հոն հասեր, և սկսեր է

պատերազմի՝ Լօֆշան ետ դարձաներու համար, սակայն դեռ յայտնի չէ ի՞նչ արդիւնք ունենալը: Վաղըթ երէկ լուր տուած էր, թէ Լօֆշայի Գայմազաւին գրածին նայելով՝ ռուսք 10 հազար հոգի կորսնցուցած են: Գիմացի լրագրաց այս մասին գրածները համաձայն են մէկմէկու: Բայց Էտիրենի գաւառական լրագրոյն մէկ տեղեկութիւնը կայ, որ փոքրի շատէ կտարբերի: Կրտէ թէ երկուշաբթի օրը Օսման փաշա 22 վաշտ հետեւակ զօրօք և մաս մ'ալ կամաւորօք Բլէֆնայէն ելեր է, և հետեւեալ օրը հասած ըլլալու է: Ուրիշ տեղեկութեանց նայելով՝ Օսման փաշա հասեր է Լօֆշայի կողմը, բայց նկատելով որ առ ձեռն եղած զօրութեամբ ռուսաց կրկնապատիկ բազմութեան վրայ յարձակել դժուարին է, Բլէֆնայէն և ուրիշ կողմերէ իսկոյն նոր զօրութիւն ալ առեր, և այնպէս խաղացեր է թշնամոյն վրայ:

Անատոլի կողմին գալով՝ ըստ եւրոպական տեղեկութեանց, ռուսք կէտիկէրի պարտութեան վրէժն առնելու համար կպատրաստուին մօտերս նոր յարձակում մ'ալ ընել. և թէ՛ Ահմէտ-Մուսթար փաշա իւր վերջին յաղթութեան օգուտն լիովին վայելելու համար, ամենայն փութով կկազմակերպէ՝ յառաջ խաղալ և Աղեկսանդրաբօլի վրայ յարձակել:

Օգոստ. Սուլթանն երէկ Տօլմա-պազէի մզկիթին մէջ աղօթելէն յետոյ, նախարարներն ընդունելով խորհրդակցեցաւ:

— Կրտսէն, թէ Դանուբն անցնող ռումանական զօրաց թիւն 22 հազար է:

— 2000 խաւաքիք՝ Յունաստանի զինուորական ծառայութեան պիտի մտնեն եղեր:

— Կառավարութեան կողմանէ արգելուեցաւ՝ եկեղեցեաց և այլոց կողմանէ հանուած դրամական տոմսակներու շրջաբերութիւնը:

— Այսօր յուլիս ամսականը պիտի տրուի կառավարութեան պաշտօնատարաց:

— Չինուորական գործոց նախորդ նախարար Բէտիֆ, նախորդ Սէրասար Ապտի փաշաներն, և Շքոտրայի՝ Չիլթօ վայի՝ Թրնօվայի և Շիպկայի հրամանատարք չորեքշաբթի օրը Լեմնոս կղզին զրկուեցան կայսերական Սիւրէյեա շոգրե նաւով, զիրենք դատելու պաշտօն ունեցող պատերազմական ատենանին անդամաց այլեւայլ պաշտօններու երթալով՝ նիստ ընել չլինալուն համար՝ առ այժմ դատաստանը յետաձգուելով:

Սիւրէյեա շոգրե նաւն նոյն օրը Տօլմա-Պազէի առջևէն ճամբայ ելաւ: Բէտիֆ փաշա մեծ կղզիէն հօն փոխադրուեցաւ փոքրիկ շոգրե նաւով մը, որով մեծ կղզին դացած էր մեծ Եպարքոսին թիկնապահներէն մէկն՝ հրամանագիր մը տանելով:

— Եւրոպայէն փոխ առնուելիք երկու միլիոն լիրայի համար, ըստ կարծեաց սեղանաւորաց, 30 զրուշի արժէթուղթեր շրջաբերութեան հանուելով՝ 1 միլիոն լիրա ձեռք պիտի անցնի, որոյ 300 հազարը՝ Պ. Զարիֆիի ունեցած առնելիքը պիտի վճարուի, 300 հազարը՝ Ա.

մերիկայի ապստոլուած զինուց պիտի տրուի, և մնացեալն ալ թղթադրամին արժէքը պահելու պիտի գործածուի:

Հինգշաբթի օրը այս խնդրոյն համար մեծ Եպարքոսին ներկայացեր է Պ. Զարիֆի:

— Հինգշաբթի գիշեր Ամերիկայէն Չանագդալէ հասեր է կայսերական կառավարութեան համար զէնք և հրանիւթ բեռնաւորեալ անգղիական շոգրե նաւ մը, և հրահանգ խնդրեր է՝ բեռն փոխադրելու համար:

— Շիպկայի պատերազմաց մէջ վիրաւորեալ զօրաց մէկ մասն հինգշաբթի մայրաքաղաքս հասան, և վարձու կառքերով զինուորական պաշտօնատան հիւանդանոցը փոխադրեցան:

— Մեծ Եպարքոսին Մուսթաֆա պէյ որդին՝ որ Եւրոպայի ջերմուկները կը գտնուէր, դարձաւ մայրաքաղաքս:

— Վաղըթ գրած էր երէկ, թէ Պ. Թիէր իւր մահուանէն 12 օր յառաջ օսմանցիկ մը հետ տեսնուած ատենը ըսեր է, թէ «Ռուսք հարկաւ պիտի յաղթուին, և օսմանցիք յաղթող հանդիսանան»:

— Աֆղանիստան՝ որոյ համար անցեալները կըսուէր թէ Անգղիոյ դէմ պատերազմ հրատարակած է, այս անգամ իրաւասոյ հղեր է Անգղիոյ հետ:

— Յունաստանի մէջ հրատարակուող Նէօլոգոս-Աթէնիքօն, Սիդրա, Օրա, Էլեքտիա, Թիդաս, Թէլէգրաֆօս, Մօնիթէօր-Աթէնիքօն, և փէյնիքէ-Պինսիա լրագրաց Տաճկաստան մտնելն արգելուեցաւ կայսերական կառավարութեան կողմանէ, ժամանակէ մը հետէ Բ. Դրան դէմ խօսելուն համար:

— Աղեկսանդրիայէն 60 ի չափ յոյնք ուղեր են Յունաստան երթալ և կամաւորաց կարգն անցնիլ սակայն եղիպտական իշխանութիւնը արգելեր է՝ օսմանեան հպատակ ըլլալուն համար:

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐԲԵ

Լիվերքուլ. 7 սեպտ.— Անգղիոյ մէջ հասարակութիւնը հաշտութեան միջնորդութեան համար ցոյցեր ընելուն պատճառաւ, արտաքին գործոց նախարար Լորտ Տէրպի երէկ քաղաքի մէջ կարեւոր ատենախօսութիւն մ'ըրաւ: Ըսեր է, թէ տակաւին միջնորդութեան ժամանակն թէև հասած չէ, բայց մօտերս պիտի հասնի այն ժամանակն. և թէ՛ Անգղիա պատերազմին վերջ տալու համար առաջին աստիճան մէջ լաւ ծառայութիւն պիտի ընէ: Լորտ Տէրպիի այս ատեն նախօրէին զոհուածները ընդունուեցաւ:

Անգղիոյ մէջ շատ դրամ կհաւաքուի, ի նպաստ օսմանեան վիրաւորաց:

Վիէննա. 6 սեպտ.— Բայէ Կայթուկ լըրագրեր կըրէ, թէ ռուսաց բանակակերպողը անցեալ գիշեր Բլէֆնայի աւելի մօտ տեղ մը փոխադրեցաւ:

Աւստրիոյ ազգային ժողովն որոշեց՝ միջառական զին մը ուղղել Թիէրի տիկնոջ:

Փարիզ. 6 սեպտ.— Պէլֆօր քաղաքին կողմանէ թագ մը ընծայուեցաւ Թիէրի տիկնոջ:

Գաղղիոյ կառավարութիւնը ետ առեր է՝ Թիէրի յուղարկաւորութեան ծախքը գանձէն վճարելու սրտումը, տիկնոջ յուղարկաւորութեան հանդիսին կարգադրութիւնն ինքը ընելու իրաւունքը համար: 20 հազար ազգային զօրք ներկայ պիտի գտնուին յուղարկաւորութեան հանդիսին:

Պուլքէշ. 6 սեպտ.— Բուլմանիոյ իշխանը կպահանջէ՝ աստիճանադուրկ ընել՝ Բուլմանիոյ ազգային զօրքը նախատող ռուս զօրավարն:

Բեդրսպուրկ. 5 սեպտ.— Անհիմն է այն զը-

րոյցը, թէ Աղեկսանդր կայսրը Ֆոյէսթի պիտի երթայ:

Փոխառութեանց կտրօնները չպիտի վճարուին:

Պուլքէշ. 6 սեպտ.— Պ. Պրաթիանօ Թուրքո-Մակէրի դնաց, Ռուսիոյ կայսեր և Բուլմանիոյ իշխանին հետ տեսնուելու համար:

Իկնաթիէյ զօրավարն պաշտօնանկ եղաւ:

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Օգոստ. 27

Քօնստնուպէ	10-14
Սօսիէթէ Ժէնէրալի բաժինը Անգ. լիր.	2-20
Քրէտի » » Օսմ. »	1-20
Երկաթուղեաց » » Քր.	27 1/2
Թրամուէյ » » Օսմ. լիր.	1-23
1863ի փոխառութիւն » » Քր.	43
1863ի » » »	46-
1869ի » » »	45-
1872ի » » »	22-50

ԴՐԱՄՔ, Օսմ. լիրան 100 էն	
Մէծիակէ 104-53	Բուսիոյ բօլ 88-50
Մէծիակէ 118-	Գաղղ. լիրա 87-50
Պղինձ 166	Անգղ. » 110-
Թղթադրամ 179-50	Գրիմից 51-20

Ի Լ Ա Ն

ՊԱՊԸ ՍԵՐԱՍՔԵՐԻ

Ասաքիւրի շահանէ Էլպիսէ անպարը իշխն մուգատտէմա դուշագը Էսնաֆընտան գօնթրաթ օլունան դուշագը Էսնաֆը մէրդուլէ վագթ վէ դէմանի իլէ թէսիմ իթմէտիքէրի ճիհէթի իլէ, կէրէք եէրլի իմալը վէ կէրէք Էֆրէնճ մալի օլարագ իւղ պին ատէտէ գատար դուշագ միւպայեա օլունաճաղընտան՝ դուշագ վէրմէյէ թալիպ օլանլէր վիրէճէքէրի դուշագը Էսնաֆընտան իլէ պէրապէր աղօթթօսն օթ ուղունճու սալը կիւնի տարը շուրայի ասքէրիյէ կէլմէլէրի:

1877 աղօթթ. 23

Պապը Սէրասքէրի:

Ասաքիւրի շահանէ իշխն մէմհուրէն տարը շուրատա մահֆուղ պուլունան նուսուռէսի վէճիլլէ միւպայեա օլունաճաղ օլան Էլլի պին դըյէ պիրինճի ալա ճինսի Սիպիլր եաղը՝ թարիխի դօնթրաթօտա հէման վարնա իսկէլէսիլլէ թէսիմ օլունմագ վէ րէսմի կէօմրիկի նիզամիյէ խաղինէսիլլէ այիտ օլուպ իսկէլլէ մէքըլլրտէ թէսիմ օլունճայա գատար վուգու պուլաճագ մէսարիֆի նագիլլէ վէ սայիլրէսի վէ գանթարիլլէսի միւթէհիլալտէ այիտ օլմագ, վէ մէքըլլր եաղ մահալը մէքըլլրտէ թէսիմ օլունաղընտա տայիլր մէմալը թարաֆընտան կէլլէք մագպուղ սէնէտիլլին իւղէրիլլէ Էսմանընըն նըսֆը պէր վէճէք փէլին վէ նըսֆը տիկէրի օթ ուղ պիր կիւն միւրուրիլլէսի սիմ մէմիլլէ կէլիլլի դուրուշա, վէ մէմիլլէսիլլէ վիրիլլէլլէ իսէ՝ Պօրսա ֆիլաթը իլէ պիլլիսապ ֆիլլէրիլլէ պէրապէր գայիլլէ օլարագ նիզամիլլէ խաղինէսիլլէսի իթա գըլլըմագ շարթը վէ շէրայիլլի սայիլլէսի իլէ՝ պէհէր դըյէսի օն պիր դուրուշ օթ ուղ փարայա օլարագ թալիպի Էօստէսիլլտէ օլուպ աղօթթօսը ռումիլլին եէկիրմի տօգուղունճու բաղար իրթէսի կիւնի դարարը գաթիլլի վիրիլլէքէլլէսի իթա իթմէյէ թալիպ օլանլէրիլլէ եէվմի մէքըլլրտէ տարը շուրայի ասքէրիլլէ կէլմէլլէրի:

23 աղօթթ. 1877

Պապը Սէրասքէրի

Թօլիհանէտէ Չալուշ պաշը ճամիլի շէրիֆի թահաթընտա պիրիպիրիլլէ միւթթաթը իւղ պապ տէքեալլին եէվմի թէսիլլիլլէսի իթիպարէն թալիպիլլէրիլլէ քիւրայէ վիրիլլէքէլլէսիլլէսի թալիպ պուլունանլէր միւթէհիլալտէրի իլէ պէրապէր նիհայէթ շապանը շէրիֆիլլէ ղայէթիլլէ

գատար (ի վագիթը հիւսնայուն խաղինքսի վարիտաթ իտարեսինէ կէլմէլէրի իւան օլունուր :

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԱԽԱԿԱՆ

ՔՐԻՍՏՈՆԵՍ. ԿԱՆ

Ըստ վարդապետութեան Հայաստանեայց Ս. Եկեղեցւոյ

Ի ՊԵՏՍ ՆԱԽԱԿՐԱԿԱՆ ԴԱՍՈՒՅ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԱՅ

ԿՐԹԱԿԱՆ

ՔՐԻՍՏՈՆԵՍ. ԿԱՆ

Ըստ վարդապետութեան Հայաստանեայց Ս. Եկեղեցւոյ

Ի ՊԵՏՍ ԶԱՐԳԱՅԵԱՆ ԴԱՍՈՒՅ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԱՅ

Յօդակայ

Տ. ԽՈՐԷՆ ԱՐԲԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՆԱՐ ՊԵՏ

Առաջարկութեամբ Եւ. Վառդապետութեամբ

ԱԶԳ. ԿՐԹԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՅՆ

Տպարար Կրտսեմ

Տ. ՆԵՐՍԻՍԻ Ս. ՊԱՏՐԻԱՐԿԻ Կ. ՊՈԼՍՈՅ

Մեր վարժարանաց թէ՛ նախակրթարանի և թէ՛ զարգացեալ դասուց աշակերտք մինչեւ հիմա չունէին այնպիսի փրկատնէական մը որ կարող ըլլար նոցա մտքերը գոհացուցիչ կերպիւ լուսաւորել և Բարոյականի առաջնորդող գործիներ լինին, աշակերտաց համար ալ հրահանգիչ լինելու ամեն հանգամանքներն ունենան :

Այս պակասը լեցնելու համար՝ Աղ. գային Կեդր. վարչութեան Կրօն. Ժողովը խնդրած է Գեր. Տ. Խորէն Ս. Արքեպիսկոպոսէ Նար Պէյ՝ յարմարագոյն դասագրքեր յօրինել, որ բոլոր դպրոցաց մէջ և ամէն դասատուաց ձեռքը կրօնի և Բարոյականի առաջնորդող գործիներ լինին, աշակերտաց համար ալ հրահանգիչ լինելու ամեն հանգամանքներն ունենան :

Կրօնական Ժողովոյն փափաքը լիովին կատարեցաւ : Եւ, ինչպէս որ այս գործոց սկիզբը կը տեսնուի, Ամենապատիւ Սրբազան Պատրիարք Հայրն ու կրօն. Ժողովոյ Բնիկ Գանձախոսման իրենց գոհունակութիւնն յայտնելով՝ կը վկայեն միանգամայն թէ քաջուսումն Հեղինակի գործերն ամենեւեմ համաձայն են վարդապետութեան և աւանդից Հայաստանեայց Ս. Եկեղեցւոյ. նոյնպէս և տպագրութիւն նոցա օգտակար յոյժ ի վառ Հայաստան Եկեղեցեաց և յուսումն ուխտի մանկանց վարժարանաց Աղգիս :

Այս գովառները բաւական երաշխաւորութիւն են թէ՛ Սրբազան Հեղինակին իրական արժանեաց և թէ՛ սոյն Դասագրոց խնամք և ընտրեալագոյն ոճով յօրինուած ըլլալուն, որոյ համար՝ իբր տէր-հրատարակիչ չինայեցինք ոչ ծախք և ոչ աշխատութիւն, որպէս զի այս գրքերը յարմարաւոր պատկերօք և վայելուչ տպագրութեամբ ի լոյս ընծայուին :

Քաջայայտ եմք որ այս փրկատնէականները Աղգին ընդունելութեանը պիտի արժանանան, մանաւանդ կրթականը, որ ո՛չ միայն Դպրոցաց՝ այլ ընդհանրութեան ևս կարի օգտակար պիտի լինի, քանզի ընտանեկան ընտիր հրահանգներ կը պարունակէ. որոց միջոցաւ միայն կըրնամք յուսալ թէ օր մը մեր տունները Նախնական դպրոցաց նմանելով՝ պիտի կարենան զուգընթաց քայլել վարժարանաց հետ և անոնց ընթացիցը նպաստել ըստ կարի : Լուսաւորեալ Աղգերն ա՛յս միջոցով զարգացան, որ ցարդ անոր օգուտներն ալ կը վայելեն :

րանաց հետ և անոնց ընթացիցը նպաստել ըստ կարի : Լուսաւորեալ Աղգերն ա՛յս միջոցով զարգացան, որ ցարդ անոր օգուտներն ալ կը վայելեն :

Ճ. ԱՐԱՄԵԱՆ

Կը ծախուի դրամաճառաց խանութները

Ի Գ Ի Ն

Նախնական փրկատնէական 30 սանդ.

Կրթական փրկատնէական 80 »

Կեդրոնատեղին է փարիզու դրատունը, Չագմագճըլար-Յակոբեան խան թիւ 13 :

Դպրոցաց համար մեծ քանակութեամբ գնողներուն՝ հարկերին 10 զեղչ պիտի ըլլայ :

ՏԷՔԱՐԴԱՅ

ՃԱՌ ՈՃՈՅ

ԵՒ ԲՆԱԶԱՆՑԱԿԱՆ

Խորհրդաժողով

Տէքարդ գաղղիացի մեծանուն փիլիսոփային Գլխ. Գործ. է, որ Մեծ. Առաքել Շարապխանեանի աշխատասիրութեամբ հայերէնի թարգմտուելով, Արմաշու վանքէն հրատարակուեցաւ գեղեցիկ տպագրութեամբ :

Այս ընտիր գիրքը 272 երեսէ կը բաղկանայ և կը ծախուի Եֆնի-Ճամիլ Զիլին կիրլէր ճատտէսի թիւ 2 Ս. Ղ. և Եաղմաճեան դրատունը և ուրիշ դրամաճառաց քով : Դին 2 ֆրանք :

ԱՌ ԱՐԵԳԱԿՆ

ՄԵԾ ՏՈՒՆ ԴԵՂԱԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆ

ԵՒ ԴԵՂՈՐԷՅ

Վ. ԾԱՆՆԻ

Բերա Մեծ փողոց Աղաճամիի բիւ. 77

Ե Ի

Կ: Պօլիս Կամուրջի հրապարակը բիւ. 1-2

Եւրոպիոյ առաջին գործարանաց հետ յարաբերութեամբ կապուած, և իւր գեղորէից ընտրութեամբ և զնոց չափաւորութեամբ հըռչակուած :

Մակի մթերանոց անուանի Հ. Նեմէլէ քիմիագետին շնամ Տ. Լաբէյէ, որ փոքրիկ աբտոյաց, տկար կազմ ունեցող և հիւանդութեան հետ պայքարելու միակ անհրաժար ուտելիքէն համայն Եւրոպիոյ մէջ ընդունուած և ամեն գըլխաւոր բժշկաց հաւանութիւնն ստացած :

Հոն կը գտնուի նաեւ.

Քրոմ (մատակի խմորեալ կաթ) որ մեծ համբաւ ունի Եւրոպիոյ մէջ և շատ կը փնտրուի :

Սթալի-Կը Գիլէ, զուտ և մաքուր, Բէլ-

թիէ, Տիոպօսը, Ժօպսթ և Էվանս Լէդէ ճարտար քիմիագետներէն պատրաստուած :

Ձիւն խաչ, զուտ, Բրիտանայի Բէթկէր Մէլէրի գործարանէն եղած :

Եւրոպէ (հիւսիսայ) Խոհանոց, Լուսովիս պուրկի Հ. Պրանք գործարանէն եղած ստամոքսի ու թոռոզ և ախորժակ բացող որ հաստորակ խահուէի հետ խառնելով՝ գինը մեծապէս կիջեցնէ՝ առանց համի ու հոտը փոխելու : Արտաստան առաջ ամեն ժամու մէջ :

Տիւնիկ Զուր, մաքուր անվրայելի ներկ :

PILULES HOLLOWAY

ԴԵՂԱԶԱՏԻ ՀՈՂՈՒԻՒՅ

Լեարդի, ստամոքսի, և աղիքներու ամեն տեսակ անկարգութեանց համար խիստ ընտիր է սոյն գեղաճար, նաեւ ջղային տկարութեան, ու թափափութեան և տխրութեան համար. կը ջնջէ և անհետ կընէ ամեն տեսակ անշափաւորութեանց հետքերը : Սրտի և երկամանց վրայ օգտակար ազդեցութիւն մ'ունի. արիւնը մաքրելով նոցա խանգարեալ վիճակը կը կանոնաւորէ, և գրգռելով կենսական գործարանները կը զօրացնէ : Իւր գեղական մեծ ազդեցութեամբ սրտախառնութիւն, կուծուութիւն, մաղձային հիւանդութիւններ, որովայնի մէջ լեցուած կաղեր, գլխի ցաւեր կը վանէ. մարսողութիւնը կը չափաւորի, և մարմինը մաքրուելով բոլոր այն աղտոնութիւններէ՝ որ շատ անգամ զանազան հիւանդութեանց սկզբնապատճառ կըլլան, առողջ, ուժեղ, և բնական զիրքը կը գեղեցուի :

ONGUENT HOLLOWAY

ՍՊԵՂԱՆԻ ՀՈՂՈՒԻՒՅ

Մորթոյին հիւանդութիւնք և վէրք բուժելու մասին ունեցած պալատական յատուկութեանցը չհաւաարի բնաւ ուրիշ գեղ մը. հին կամ նոր թունաւոր վէրքեր, ուռեցք, քաղցկեղ (շերիփէնէ), սրունից և ստեանց վէրքեր կամ բոլորսկին կանցիւն և կամ կլաւանան. օգտակար է նաեւ հարբուխի, հաղի, սրտի բարձրման, մանաւանդ օգացաւ (եէլ) ըստած հիւանդութեան : Իւր կազդուրիչ և զօրաւոր ազդեցութեամբ խոյ (սրբանա) հիւանդութեան ապականիչ գործութիւնը ինչ աստիճան որ ըստ՝ կը գիմարաւէ :

Այս գեղեցիկ գործածութեան եղանակը նշանակուած է իւրաքանչիւր տուփի վրայ, որ կը գտնուի ամեն գեղապատճառներու քով, և մասնաւորապէս Պոնտ-Գափու Թախանի կողմէն Պ. Գասպարեանի գեղարանը՝ Նօ. 7 կը ծախուի :

Աւելի առնել ուղղող կը հրաւիրուի առ հեղինակն առթոր Հոլլուէի Ի. Լոտտն Օքսֆորտ փողոց թիւ 353 :

ՊԱՅՄԱՆՔ ՓՈՒՆԶԻ

1.—Փոռնը 2000-ԲԵՐԵԹԻ և ԵԱԲԱՐ օրերը կը հրատարակուի :

2.—Տարեկան բաժանորդագրին է միայն չորս արծաթ մէճիա՝ կանիկ վճարելի թէ՛ մայրաքաղաքիս և իւր արուարձանաց և թէ՛ դաւառաց համար :

3.—Վեց և երեք ամսոց համար ալ բաժանորդ կընդունուի :

4.—Տեղական ու դաւառական թղթատարութեան ծախքը խմբագրութիւնը պիտի վճարէ :

5.—Հատը 60 փարայ է, և կը գտնուի ամեն Հայ գրավաճառաց խանութները և ձեռքէ ծախողներու քով :

6.—Ծանուցման տողը 3 զրուէ է մէկ անգամի համար : Աւելի աժան կըլլայ աւելի անգամներու համար :

7.—Խմբագրութեան վերաբերեալ որ և է գիր ուղղելի առ Տնօրէն-Տէր Հ. Ս. Ալաճաճեան, Կ. Պօլիս Ալաճա-Համամ Խալիլ խան միջին յարկ թիւ 19 :

ՏՆՈՐԷՆ ԵՒ ՏԷՐ

Հ. Ս. ԱԼԱՃԱՃԵԱՆ

ՏՊԱՐ. Ս. Ղ. ՊԱՐՏԻԶՊԱՆԵԱՆ ԵՒ ԲՆԿԵՐ Բիգա փաշա խան բիւ. 3